

مخالف ایجاد محدودیت در فضای مجازی هستیم

محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور در جلسه ستاد توسعه اقتصاد دیجیتال با طرح این پرسش که آیا فیلترینگ از نظر امنیت ملی درست است؟ گفت: «جواب روشن است و این اتفاق به ضد خودش تبدیل می‌شود. در کشوری مثل فرانسه سازوکار نظارت به‌گونه‌ای است که کسی احساس تحمیل نمی‌کند و خانواده‌ها اختیار ایجاد محدودیت برای فرزندان خود را بر عهده دارند ولی ما چون محدودیت ایجاد می‌کنیم، جوان ما حریص می‌شود. البته در زمینه سیاسی و امنیتی هیچ کجای دنیا رودربایستی ندارد.» وی در ادامه با انتقاد از شاخ‌های کشور در زمینه فناوری‌های نوین، گفت: «شاخص‌های فعلی در شان جوانان ما نیست. بهترین رتبه ما ۲۷ است در حالی که ظرفیت کشور و جوانان ما بیش از این است و ما باید جایگاه اول منطقه در زمینه علم و فناوری را کسب کنیم.» او همچنین گفت: «مردم نمی‌گویند این سکو مجوز دارد یا نه؛ بنابراین اگر محدودیتی هم از سوی نهادهای امنیتی و حاکمیتی وجود دارد که من هم مخالف آن هستم، به دلیل جنبه پاسخگویی نهاد حاکمیتی به مردم است.»

دود از کنده طبقه متوسط بلند می‌شود

صادق زیباکلام، در گفت‌وگو با خبرنگاران گفت: «تحولات اجتماعی در ایران، همچون سایر کشورها، عمدتاً با طبقه متوسط و طبقه تحصیل‌کرده آغاز می‌شود، نه با اقشار محروم. البته این اقشار به مرور به جریان‌های سیاسی می‌پیوندند، اما شروع‌کننده و آغازگر، روشنفکران و تحصیل‌کرده‌ها هستند. به‌رغم محدودیت‌های اقتصادی برای طبقه متوسط، هنوز هم معتقدم حرکت‌های سیاسی و اجتماعی از ناحیه طبقه متوسط شکل خواهد گرفت.» او ادامه داد: «طبقه متوسط آن قدر کوچک و محدود نشده که عملاً اقشار و لایه‌های محروم که از احمدی‌نژاد یا سعید جلیلی حمایت می‌کردند، در سیاست دست بالا را داشته باشند. همچنان معتقدم که قشر تحصیل‌کرده جامعه، که عمدتاً به طبقه متوسط تعلق دارد، همچنان پستوانه جریان‌های معتدل و میانه‌رو است؛ از جمله دولت‌های پزشکیان، روحانی و خاتمی. به بیان دیگر، هنوز دود از کنده طبقه متوسط بلند می‌شود.»

وزرای ناکارآمد را کنار بگذارید

رسول منتجب‌نیا، دبیرکل حزب جمهوری‌ت در جلسه شورای مرکزی این حزب با تأکید بر ضرورت اصلاح رویکرد و سیاست‌ها، گفت: «برگشتن از اشتباه، نشانه شهادت است و نباید بر خطا سماجت به خرج داد. باید سخنان مختلف را منطقی و عاقلانه شنید و برای مشکلات راه‌حل پیدا کرد. لازم است یک تغییر و تحول بنیادین و اساسی ایجاد شود تا فرصت‌ها بیش از این از دست نرود. انتظار این است که دست‌کم برای یک بار هم که شده، در سیاست‌های غلط تجدیدنظر شود.» او همچنین گفت: «به نظر می‌رسد هم‌مجلس و هم‌دولت به ناکارآمدی بخشی از کابینه معتقدند، اما مسئولیت را به گردن یکدیگر می‌اندازند. مجلس می‌گوید دولت باید کابینه را تغییر دهد و دولت هم انتظار دارد مجلس از ابزار استیضاح استفاده کند. پیشنهاد بنده این است که مجلس و دولت در کنار هم، عملکرد وزرا را ارزیابی کنند و هر وزیری که ناکارآمد است، کنار گذاشته شود.»

تکس: ایرنا

گفت‌وگو کنیم.» او به دفعات بر منطق گفت‌وگو و کمک به دولت تصریح داشته است: «دولت نیز باید یاری شود و پیوند دولت و ملت تحکیم شود. رئیس‌جمهور و دولت را در گشودن گره‌ها و برون‌رفت از تنگناها یاری کنیم. این توصیه قرآن و مطالبه رهبر معظم انقلاب است و باید با یکدیگر عالمانه و مؤدبانه گفت‌وگو کنیم (۷ آذر ۱۴۰۴).» در ادامه به رویکرد غالب در سخنان امامان جمعه به طور مختصر اشاره خواهیم کرد.

تربیون نماز جمعه به‌عنوان یکی از مهمترین تربیون‌های رسمی و واسطه انتقال گفتمان رسمی به جامعه است. اما امامان جمعه تا چه اندازه در مدار وفاق در سخنان خود عمل کردند و خواهان وحدتی دوسویه میان مردم و حاکمیت بوده‌اند؟ موضوعی است که در ادامه به آن اشاره می‌شود.

▼ حمله به یک بیانیه

نحوه مواجهه ائمه جمعه با جریان‌های منتقد و گوناگون در همین ماه‌های اخیر می‌تواند معیاری برای بررسی عملکرد آنها در حفظ اتحاد و انسجام ملی تلقی شود. نمونه‌اش واکنش‌های آنها به بیانیه جبهه اصلاحات در مردادماه است که نشان داد تربیون نماز جمعه هنوز جایگاه رسمی شنیده شدن صدای مخالف نیست. بسیاری از ائمه جمعه پس از آن بیانیه که با نام «آشتی ملی» مطرح شد، به جای ورود به نقد محترمانه، انتقادهای بسیار تندی مطرح و دست به تخطئه تشکل مطرح‌کننده آن زدند و مکرراً آنها را متهم به «بازی در زمین دشمن» کردند. سیداحمد خاتمی امام جمعه موقت تهران، آن بیانیه را مصداق «عبور از خطوط قرمز وحدت دانست که کسی حق شکستن آن را ندارد» و گفت که «ملت ایران زیر بار این نسخه‌های ذلت‌بار نخواهند رفت» و خطاب به اصلاح طلبان گفت که «آنها عددی نیستند». سیداحمدرضا شاهرخی، امام جمعه خرم‌آباد این بیانیه را مطابق خواست دشمن دانست. الله‌نورکرمی تبار امام جمعه ایلام «این بیانیه را مصداق خیانت به سرزمین اسلامی دانست که دقیقاً خواسته آمریکا و اسرائیل را بازگو می‌کند». سیدمحمدکاظم مدرسی، امام جمعه یزد این بیانیه را اعلام مطالبات دشمن دانست و خطاب به اصلاح‌طلبان گفت: «باید بر دهان اینها زد». از دیدگاه رضا نوری، امام جمعه بجنورد «بیانیه‌نویس‌ها خشاب دشمن را پر کردند» و علم‌الهدی امام جمعه مشهد نیز تأکید کرد که «برخی از جبهه‌های داخلی با ثقیل کردن فضا و دیکنه کردن فهرست خواسته‌های آمریکا، در نقش اشعث بن قیس ظاهر می‌شوند.»

این نوع مواجهه، عملاً به معنای سلب حق اظهارنظر از جریان‌های منتقد است. در حالی که اگر اجازه بیان دیدگاه به جریان مخالف داده نشود و هر نقد و اظهارنظری با برچسب بازی در زمین دشمن طرد شود، این رویکرد مصداق بی‌توجهی به مسئله وفاق و انسجام ملی است؛ مفهومی که بارها مورد تأکید رهبری نیز قرار گرفته است. این الگوی بر خورد، در ماه‌های اخیر محدود به یک بیانیه خاص نبوده و پیش و پس از بیانیه جبهه اصلاحات نیز تکرار شده است. انتقاد امام جمعه گچساران به غیبت مدیران در مراسم مذهبی، انتقاد امام جمعه بجنورد به اصلاح طلبان و مبنی بر انتقادهای غیرمنصفانه که خشاب دشمن را پر و آب به آسیاب آنها می‌ریزد، هشدار امام جمعه دهدشت که به مسئولین که مراقب کلام خود نیستند و برای دشمن خوراک تبلیغاتی تهیه می‌کنند، انتقاد امام جمعه یاسوج از نگاه ابزاری غرب به زنان، انتقاد امام جمعه جهرم از اجرای کم‌دی‌های زننده در سینما، انتقاد امام جمعه خرم‌آباد به بیانیه اصلاح طلبان که محتوای آن را تسلیم ملت ایران می‌داند؛ تنها چند نمونه از رویکردهای انتقادی ائمه جمعه ایران است که محتوای آنها تنها جریان‌های غیرهمسو و یا مخالف خود را نشانه گرفته است.

▼ فاصله معنادار با گفتمان وفاق

تلاش برای ایجاد وفاق و تقویت سرمایه اجتماعی در بررسی عملکردها به‌ویژه از تربیون‌های نماز جمعه از جوانب مختلف قابل بررسی است. طی همه ماه‌های گذشته شاهد آن بودیم که در موضوع حجاب حداقل تلاشی در جهت کاهش دوقطبی و اختلافات انجام ندادند و رویکرد ائمه جمعه ایران در تمجید و تأیید بر اجرای انسجام ملی، از تأکید مدنظر رهبری فاصله داشته است. برای نمونه مسئله حجاب یکی از موضوعات ثابت و پررنگ در خطبه‌های ائمه جمعه ایران است. رویکرد برخی از آنان در این زمینه به‌قدری افراطی بوده که روزنامه جمهوری اسلامی در این باره نوشت: «آن امام‌جمعه‌ای که به جای مبارزه با بی‌حجابی از طریق تشریح معارف اسلامی به شیوه قرآنی «و جادلهم بالآیة هی احسن» هر بی‌حجاب و بدحجابی را فاسد و هرزه می‌نامد قطعاً نمی‌تواند مشکل بی‌حجابی را حل کند. او خود به دره افراط سقوط کرده و جمعی را نیز به سقوط کشانده و با این روش خود، مردم را به اساس بدبینی می‌کند.» و یا در جایی دیگر امام جمعه شیراز مطالبه‌گری را صرفاً حق گروهی که از زاویه دید آنها دیندار هستند می‌داند. این دست رویکردها نشان می‌دهد که در برخی موارد، تلاش

خدمتگزار حمایت کنیم. دولت بار سنگینی را بر دوش دارد و در حال انجام کارهای مهمی است.» به عبارتی انتظار آن بود که سخن از حفظ اتحاد و انسجام ملی و وفاق حداقل از تربیون‌های رسمی بیشتر شود. وضعیت مجلس که در این چند ماه مشخص است و تربیون نماز جمعه هم البته سخنان متنوعی از آن شنیده شده است. البته سیدمحمدحسن ابوترابی‌فرد، امام جمعه موقت تهران از جمله معدود امامان جمعه است که در این مدت رویکردی میانه‌رو در قبال دولت و وفاق آن داشته است و به عبارتی صدای متفاوت در نماز جمعه بوده است. او در خطبه‌های این هفته نماز جمعه از دولت و نخبگان علمی خواسته است، به زبان مشترک برسند. با این توضیح که اتخاذ تصمیمات درست نیازمند زبان مشترک است. او در این سخنرانی تأکید کرده است: «متأسفانه هر چه می‌گذرد فاصله ما با قواعد صحیح حکمرانی مالی در بخش عمومی بیشتر می‌شود. باید مدیران کشور و نخبگان علمی، دانشگاهی و حوزوی به زبان مشترک برسند، این زبان مشترک راه را برای خلق قدرت و اتخاذ تصمیمات درست و خلق سرمایه‌ی اجتماعی برتر و بالاتر فراهم می‌کند.» ابوترابی معتقد است: «باید پیوند دولت و ملت تقویت شود. باید عالمانه و مؤدبانه با یکدیگر

منصوره محمدی

خبرنگار گروه سیاست

جنگ دوازده‌روزه و واکنش اجتماعی مردم ایران به یک تهدید بیرونی، نوعی از انسجام ملی را آشکار کرد که فراتر از تعاریف رایج سیاسی و حاکمیتی شکل گرفت. همراهی طیف‌های متنوع اجتماعی در دفاع از کشور، نشان داد که در بزنگاه‌های بحرانی، احساس تعلق به ایران می‌تواند بر شکاف‌های سیاسی، فرهنگی و معیشتی غلبه کند. این تجربه اجتماعی به گفتمان رسمی کشور راه پیدا کرد و بازتاب یافت و در این برهه هم رهبری با اشاره به تنوع ظاهری، فکری و سیاسی جامعه ایرانی، از انسجام شکل‌گرفته به‌عنوان یک سرمایه ملی یاد کردند و بر ضرورت حفظ آن تأکید داشتند: «مردم با ظاهرهای گوناگون و جهت‌گیری‌های سیاسی گوناگون و وزن مذهبی متفاوت پای ایران عزیز آمدند. همه این اتحاد ملی را حفظ کنند.» ایشان البته در این ماه‌ها بارها در حمایت از وفاق دولت نیز سخنانی داشتند و در سخنرانی اخیرشان نیز گفتند: «از رئیس‌جمهور محترم و دولت